

ปัญหาของกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่อการคุ้มครองป่าข้ามพรมแดน  
ในประเทศไทย ประเทศเมียนมา และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว:  
ข้อเสนอแนะและแนวทางในการแก้ไขปัญหา<sup>1</sup>

Problem of Law Relating to Criminal Justice Procedure on Cross-Border Forest  
Protection in Thailand, Myanmar and Lao PDR:  
Recommendations and Solutions to the Problems<sup>2</sup>

ภัทราวรรณ รัตนเกษตร<sup>3</sup>

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

19 หมู่ 2 ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา 56000, ประเทศไทย

อีเมลติดต่อ: patrawan.ra@up.ac.th

Patrawan Rattanakaset<sup>4</sup>

Faculty of Law, University of Phayao

19 Moo 2, Maeka, Mueang, Phayao 56000, Thailand

Email: patrawan.ra@up.ac.th

Received: August 20, 2021 Revised: November 4, 2021 Accepted: November 10, 2021

### บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาของกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่อการคุ้มครองป่าข้ามพรมแดนของประเทศไทย ประเทศเมียนมา และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหาเพื่อการคุ้มครองป่าข้ามพรมแดนของทั้งสามประเทศ

จากการศึกษาพบว่า แต่ละประเทศต่างมีอำนาจอธิปไตยและใช้เฉพาะในอาณาเขตของตนเท่านั้น เช่น การลักลอบตัดไม้ในประเทศไทยอาจเป็นความผิดในประเทศไทย แต่การลักลอบตัดไม้ที่กระทำในประเทศไทย อาจไม่ใช่ความผิดอาญาในประเทศเมียนมาและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว นอกจากนี้ยังยากที่จะดำเนินการจับกุมได้เนื่องจากผู้กระทำความผิดสามารถเดินทางข้ามพรมแดนกันได้โดยเสรี จึงเสนอว่าเห็นควรมีความร่วมมือระหว่างประเทศในด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมเพื่อคุ้มครองป่าข้ามพรมแดนที่ตั้งอยู่ในประเทศไทย ประเทศเมียนมา และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

**คำสำคัญ:** กระบวนการยุติธรรมทางอาญา; การคุ้มครองป่าข้ามพรมแดน; ประเทศไทย; ประเทศเมียนมา; สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

<sup>1</sup> ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.), ประจำปี 2561.

<sup>2</sup> Granted Research Grant, Thailand Science Research and Innovation (TSRI), 2018.

<sup>3</sup> ผู้ช่วยศาสตราจารย์, อาจารย์.

<sup>4</sup> Assistant Professor, Lecturer.

---

## Abstract

This article aims to study the problems of law relating to criminal justice on cross-border forest protection in Thailand, Myanmar and Lao PDR: Recommendations and Solutions to ensure cross-border forest protection in the three neighboring countries.

Results show that each country enjoys its' own sovereignty governing its respective territory. For example, deforestation in Thailand constitutes a criminal offence leading to punishments in Thailand only. On the other hand, deforestation in Thailand does not constitute a criminal offence in Myanmar and Lao jurisdictions. The problem is even worsened with the fact that deforestation offenders can travel cross-border freely. To arrest a cross-border deforestation offender is a very difficult task. The author recommends there should be cooperation in criminal justice systems of the three neighboring countries. There should also be appropriate legal measures to ensure maximum cross-border forest protection in Thailand, Myanmar and Lao PDR.

**Keywords:** Criminal Justice System; Cross-Border Forest Protection; Thailand; Myanmar; Lao PDR

## 1. บทนำ

### 1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การกระทำความผิดอาชญากรรมต่อสัตว์ป่าและป่าไม้ (Wildlife and Forest Crime) ยังคงเป็นปัจจัยสำคัญซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการคุ้มครองป่าข้ามพรมแดน<sup>5</sup> เช่น การลักลอบตัดไม้และการค้าไม้และค้าสัตว์ป่าที่ผิดกฎหมาย รวมถึงการคอร์รัปชันโดยอาศัยช่องว่างของกฎหมายในการแสวงหาประโยชน์เพื่อตนเองและนายทุนต่างชาติ ทำให้การบังคับใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่อผู้กระทำความผิดเป็นไปได้ยากและมีผลต่อการคุ้มครองป่าข้ามพรมแดนของทั้งสามประเทศ ดังนี้

#### 1.1.1 สภาพปัญหาของประเทศไทย

ปัจจุบันประเทศไทยยังมีข้อบกพร่องเรื่องการจับกุมและตรวจสอบเพื่อบังคับใช้กฎหมายเนื่องจากการลักลอบตัดและค้าไม้ในคดีรายใหญ่โดยเฉพาะไม้พะยูงมีความซับซ้อนเกินความสามารถของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ที่จะดำเนินการได้ซึ่งดำเนินการเป็นขบวนการและเกี่ยวข้องกับผู้มีอิทธิพลในระดับต่าง ๆ ทำให้การจับกุมผู้กระทำความผิดและการขยายผลถึงกลุ่มนายทุนเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก<sup>6</sup> อีกทั้งการบริบทที่ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ เช่น ยานพาหนะ สัตว์พาหนะ เครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องจักรกล

---

<sup>5</sup> Grant Pink and Rob White, "Environmental Crime and Collaborative State Intervention," last modified January 23, 2016, accessed August 12, 2021, <https://www.link.springer.com/book/10.1007/978-1-137-56257-9/>

<sup>6</sup> Ministry of Natural Resources and Environment, "Memo no.0904.303/64 on the Measures to Prevention and Solve the Problem of Corruption the Illegal Timber and Rosewood Trade," January 9, 2015. [In Thai]

หรืออุปกรณ์ที่ได้ใช้ในการกระทำความผิดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าใช้ในการกระทำความผิดนั้นมีข้อสงสัยว่ายังคงريبไม่ได้และพนักงานอัยการไม่ขอให้ศาลริบเนื่องจากปรากฏว่าทรัพย์สินนั้นไม่ใช่ของผู้กระทำความผิด แต่เป็นทรัพย์สินที่มาจาก การให้ยืม เช่า หรือเช่าซื้อ โดยผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินที่แท้จริงมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคต่อการบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องกันและปราบปรามการลักลอบตัดไม้ นอกจากนี้ยังมีการสวมสิทธิไม้ที่ถูกลักลอบตัดจากป่าสงวนแห่งชาติของไทยว่าเป็นไม้จากประเทศเมียนมา ในลักษณะสวมต่อไม้<sup>7</sup> และการลักลอบล่าสัตว์ในบริเวณพื้นที่ป่าที่มีพรมแดนเชื่อมกับประเทศไทยแล้วหลบหนีออกไปยังประเทศเพื่อนบ้านตามเส้นทางธรรมชาติทำให้การติดตามนำตัวผู้กระทำความผิดเป็นไปได้ยาก<sup>8</sup>

### 1.1.2 สภาพปัญหาของประเทศเมียนมา

ระบบของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมต้องเผชิญกับแรงกดดันจากภาครัฐและการเมืองในประเทศต่าง ๆ ดังนั้นกลไกที่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาจะนำมาใช้เพื่อแทรกแซงในทางปฏิบัติจึงถูกจำกัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นทางการเมืองซึ่งมีความเกี่ยวข้องอย่างมาก โดยมีการกล่าวหาอย่างต่อเนื่องถึงการคอร์รัปชันและคุ้มครองการตัดไม้โดยมิชอบด้วยกฎหมายจากบุคคลผู้ได้ประโยชน์ ผู้นำทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ระดับสูง<sup>9</sup> แม้ว่าจะมีกฎหมายที่เข้มงวดและชัดเจนในการลงโทษผู้กระทำความผิด แต่การดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดกลับสวนทางกับกระบวนการทางกฎหมาย โดยมีเพียงร้อยละ 1 เท่านั้นของผู้ถูกจับกุมในคดีป่าไม้ที่เป็นชาวต่างชาติส่วนอีกร้อยละ 99 เป็นชาวบ้านในท้องถิ่น ซึ่งอาจบ่งชี้ได้ว่ามีชาวต่างชาติเพียงไม่กี่คนที่มีส่วนร่วมในการค้าไม้และผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่เป็นชาวบ้านมากกว่าขบวนการค้าไม้ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย นอกจากนี้ การสอบสวนและดำเนินคดีสำคัญ ๆ เกี่ยวกับคดีป่าไม้และสัตว์ป่า ยังไม่ถือว่าเป็นสิ่งที่รัฐบาลเมียนมาให้ความสำคัญเป็นลำดับแรก ประกอบกับมีการใช้ความรุนแรงและการทุจริตในวงกว้างเพื่อปกป้องผลประโยชน์และอำนวยความสะดวกในกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงความสัมพันธ์ของระดับชั้นและเครือข่ายในองค์กรและบุคคลที่เกี่ยวข้อง และมองว่าการค้าไม้โดยผิดกฎหมายยังไม่เข้าข่ายในลักษณะที่เป็นองค์กรอาชญากรรมซึ่งมมมองนี้ยังคงมีอยู่ต่อไปในระบบยุติธรรมทางอาญา<sup>10</sup>

### 1.1.3 สภาพปัญหาของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

รัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้ให้ความสำคัญต่อการป้องกันและปราบปรามกิจกรรมเกี่ยวกับป่าไม้ที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ สัตว์ป่าและป่าไม้ โดยดำเนินการจัดตั้งหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งของภาครัฐและภาคประชาชนเพื่อทำหน้าที่สอดส่องดูแลพื้นที่ป่า และสร้างเครือข่าย

<sup>7</sup> Assawin Pinitwong, "Illegally Cut Teak Seizes in Mae Sot," General Column, *Bangkok Post*, May 20, 2020, accessed August 12, 2021, <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/1921308/illegally-cut-teak-seized-in-mae-sot/> [In Thai]

<sup>8</sup> Piyarat Chongcharoen, "Arrested Karen Hunter is Not KNU Soldier," General Column, *Bangkok Post*, May 24, 2019, accessed August 12, 2021, <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/1683324/arrested-karen-hunter-is-not-knu-soldier/> [In Thai]

<sup>9</sup> United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC), "Criminal Justice Response to Wildlife and Forest Crime in Myanmar," last modified May 13, 2015, accessed August 12, 2021, [https://www.unodc.org/documents/southeastasiaandpacific/Publications/wildlife/Myanmar\\_Illicit\\_Timber\\_Trade\\_Report\\_15.pdf/](https://www.unodc.org/documents/southeastasiaandpacific/Publications/wildlife/Myanmar_Illicit_Timber_Trade_Report_15.pdf/)

<sup>10</sup> Prem Mahadeven, *Myanmar's Illicit Timber* (Research Report) (Nay Pyi Taw: Against Transnation Organized Crime, 2021), 10.

ความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน แต่ความร่วมมือนี้ก็ได้สะท้อนให้เห็นความสามารถที่เพิ่มขึ้นในการแก้ไขปัญหา การลักลอบทำกิจกรรมเกี่ยวกับป่าไม้และสัตว์ป่าโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย<sup>11</sup> เพราะแต่ละหน่วยงานต่างมีหน้าที่ ปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงานทั้งในส่วนที่เหมือนกันและต่างกัน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการนำตัว ผู้กระทำผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาในความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมด้านป่าไม้และสัตว์ป่า<sup>12</sup> ในทางปฏิบัติมักมีการลงโทษทางปกครองมากกว่าที่จะโอนคดีไปให้พนักงานอัยการโดยขึ้นอยู่กับเหตุผล ทางคดีและความรุนแรงของความผิดที่กระทบต่อสิ่งแวดล้อม หรือความสำคัญผิดของผู้กระทำผิด การโอนคดี ไปยังพนักงานอัยการในระดับต่ำอาจบ่งบอกถึงวัฒนธรรมการเร่งให้จบเรื่องมากกว่าการสอบสวนให้ครบถ้วน และครอบคลุมเพื่อนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษซึ่งมีเพียง 1.4 เปอร์เซ็นต์ ในคดีเกี่ยวกับการตัดไม้โดยผิดกฎหมาย การบุกรุกที่ดินป่า การลักลอบนำเข้าไม้และสัตว์ป่า และการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้ที่เข้าสู่กระบวนการ ดำเนินคดีซึ่งถือว่าน้อยมาก<sup>13</sup> ส่วนสำนักงานตำรวจด้านสิ่งแวดล้อม (The Environmental Police Department: EnPD) มีอุปกรณ์และจำนวนบุคลากรไม่เพียงพอเมื่อเทียบกับหน่วยงานกำกับดูแลอื่น และขาดประสบการณ์เกี่ยวกับ วิธีการสืบสวน และสำนักงานอัยการไม่มีหน่วยงานเฉพาะสำหรับการกำกับดูแลคดีอาชญากรรมด้านสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ และขาดแคลนบุคคลผู้มีทักษะและความสามารถทางเทคนิคซึ่งยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญ ในการดำเนินคดีอาชญากรรมเกี่ยวกับป่าไม้อย่างมีประสิทธิภาพ

## 1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 ศึกษาปัญหาของกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่อการคุ้มครองป่า ข้ามพรมแดนของประเทศไทย ประเทศเมียนมา และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

1.2.2 ศึกษาการปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทย ประเทศเมียนมา และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ต่อการคุ้มครองป่าข้ามพรมแดน

1.2.3 ศึกษาข้อเสนอแนะและแนวทางสร้างความร่วมมือในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ต่อการคุ้มครองป่าข้ามพรมแดนของประเทศไทย ประเทศเมียนมา และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

## 1.3 ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้ ศึกษาสภาพปัญหาของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่อการคุ้มครองป่า ข้ามพรมแดนของประเทศไทย ประเทศเมียนมา และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สนธิสัญญาความร่วมมือซึ่งกันและกันในเรื่องอาญา การกระทำความผิดอาชญากรรมต่อสัตว์ป่าและป่าไม้

## 1.4 ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้ ใช้วิธีการดำเนินการวิจัยจากการค้นคว้าเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษากฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ของประเทศที่มีพินป่าเชื่อมติดกับประเทศไทยโดยเฉพาะประเทศเมียนมา

<sup>11</sup> United Nations Office on Drug and Crime (UNODC), *Criminal Justice Response to Wildlife and Forest Crime in Lao PDR* (Report Research) (USA: United Nations Office on Drug and Crime, 2014), 13.

<sup>12</sup> Department of Forest Inspection, "The Forest Resources Inspection Strategy Action Plan," February 18, 2013.

<sup>13</sup> United Nations Office on Drug and Crime (UNODC), *Criminal Justice Response to Wildlife and Forest Crime in Lao PDR* (Report Research) (USA: United Nations Office on Drug and Crime, 2014), 13.

และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตลอดจนอนุสัญญา และข้อตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมต่อสัตว์ป่าและป่าไม้และหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องในการหาแนวทางสร้างความร่วมมือในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพื่อคุ้มครองป่าข้ามพรมแดนของประเทศไทย ประเทศเมียนมา และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

## 1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทราบถึงปัญหาของกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่อการคุ้มครองป่าข้ามพรมแดนของประเทศไทย ประเทศเมียนมา และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

1.5.2 ทราบถึงแนวทางปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทย ประเทศเมียนมา และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ต่อการคุ้มครองป่าข้ามพรมแดน

1.5.3 ทราบถึงข้อเสนอแนะและแนวทางในการสร้างความร่วมมือในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่อการคุ้มครองป่าข้ามพรมแดนของประเทศไทย ประเทศเมียนมา และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

## 2. ผลการวิจัย

### 2.1 คำนิยามป่าข้ามพรมแดนและการคุ้มครองป่าข้ามพรมแดน

“ป่าข้ามพรมแดน” หมายถึง ผืนป่าที่มีอาณาเขตครอบคลุมและเชื่อมโยงกันในพื้นที่หลายประเทศ ความสมบูรณ์ของป่าย่อมมีผลกระทบต่อระบบนิเวศของสัตว์และพืชที่อยู่ในพื้นที่เดียวกันในระยะใกล้และต่างพื้นที่ในระยะไกลโดยการเดินทางข้ามถิ่นและขยายพันธุ์ตามธรรมชาติของพืชและสัตว์ หากป่าในบริเวณใดบริเวณหนึ่งในผืนป่าเดียวกันถูกทำลายย่อมกระทบต่อระบบนิเวศของผืนป่านั้นทั้งหมด และย่อมกระทบถึงพื้นที่อื่นที่ไม่ใช่ผืนป่าด้วยเช่นกัน<sup>14</sup> ทำให้ “การคุ้มครองป่าข้ามพรมแดน” จึงไม่จำกัดไว้เฉพาะป่าตามแนวรอยต่อชายแดนเท่านั้น แต่หมายความถึงการคุ้มครองพื้นที่ป่าที่เชื่อมต่อกันทั้งผืน ซึ่งการคุ้มครองป่าภายใต้อำนาจอธิปไตยของรัฐหนึ่งเพียงรัฐเดียวไม่สามารถรักษาระบบนิเวศและทรัพยากรธรรมชาติของทั้งผืนป่าที่มีอาณาเขตครอบคลุมพื้นที่หลายประเทศได้อย่างสมบูรณ์จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกประเทศโดยใช้วิธีการที่มีประสิทธิภาพตามกฎหมายหรือวิธีอื่น ๆ รวมถึงการกำหนดนโยบายในการคุ้มครองป่าข้ามพรมแดนร่วมกัน ภายใต้หลักการจัดการทรัพยากรร่วมที่มีการติดตามควบคุมดูแลและตรวจสอบ (Monitoring) ตลอดจนมีบทลงโทษที่เหมาะสมเมื่อมีการฝ่าฝืนกฎ ระเบียบ<sup>15</sup> ซึ่งเป็นกลไกที่อาจก่อให้เกิดผลในการคุ้มครองระบบนิเวศของป่าข้ามพรมแดน และยังคงไว้ซึ่งการจัดการป่าไม้ภายใต้อำนาจอธิปไตยของตน

<sup>14</sup> Alfons Ullenberg, “Evaluating Cross-Border Natural Resource Management Project,” last modified May 10, 2018, accessed May 17, 2021, <https://www.edoc.huberlin.de/bitstream/handle/18452/3858/259.pdf?sequence=1/>

<sup>15</sup> Elinor Ostrom, *Governing the Common: The Evolution of Institutions for Collective Action* (Cambridge: Cambridge University Press, 1999), 90.

## 2.2 แนวทางการปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทย ประเทศเมียนมา และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อคุ้มครองป่าข้ามพรมแดน

### 2.2.1 แนวทางปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทย

ควรมีการบังคับใช้มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาการกระทำผิดซ้ำอย่างจริงจัง และเคร่งครัดโดยเฉพาะการริบอุปกรณ์ เครื่องมือ ยานพาหนะที่ใช้ในการกระทำความผิดของขบวนการลักลอบตัดและค้าไม้ โดยในขั้นตอนการสอบสวนและทำสำนวนคดีพนักงานสอบสวนยังไม่ควรเสนอความเห็นสั่งคืนอุปกรณ์ เครื่องมือ ยานพาหนะที่ใช้ในการกระทำความผิดก่อนที่จะมีการพิจารณาตัดสินในชั้นศาล<sup>16</sup> และบังคับใช้มาตรา 64 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ อย่างเคร่งครัด โดยให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจยึดบรรดาเครื่องมือ เครื่องใช้ สัตว์พาหนะ ยานพาหนะ หรือเครื่องจักรกลใด ๆ ที่บุคคลได้ใช้ หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้ใช้ในการกระทำความผิดหรือเป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิดไว้เป็นหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ จนกว่าพนักงานอัยการสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีหรือจนกว่าคดีจะถึงที่สุด ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นของผู้กระทำความผิดหรือของผู้มีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่ ตลอดจนควรมีกลไกสนับสนุนการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในคดีเกี่ยวกับป่าไม้เพิ่มเติมดังต่อไปนี้

1) ร่างกฎหมายพิเศษให้สอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ การค้าสัตว์ป่าและการค้าไม้ที่ผิดกฎหมายตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาโดยเฉพาะอย่างยิ่งให้รวมการค้าสัตว์ป่าและค้าไม้ที่ผิดกฎหมายรวมอยู่ในขอบเขตของอาชญากรรมร้ายแรง

2) ประสานขอให้จับกุมและส่งผู้ร้ายข้ามแดน รวมถึงจัดทำผังเครือข่ายขบวนการค้าไม้ผิดกฎหมายให้เชื่อมโยงทั้งในระดับพื้นที่ และเครือข่ายข้ามชาติและทำการยึดทรัพย์สินผู้ประกอบการที่กระทำความผิดในลักษณะเพื่อการค้าทุกราย<sup>17</sup>

### 2.2.2 แนวทางปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทย

ด้วยข้อจำกัดด้านทรัพยากรทำให้ในหลายพื้นที่ที่มีการแสวงหาประโยชน์จากอาชญากรรมต่อสัตว์ป่าและป่าไม้โดยผิดกฎหมายนั้นเป็นพื้นที่ที่ไม่มีกรมป่าไม้ในพื้นที่ทำให้ผู้กระทำความผิดในระดับชาวบ้านที่ถูกว่าจ้างสามารถทำกิจกรรมเกี่ยวกับสัตว์ป่าและป่าไม้ได้โดยไม่ต้องกลัวว่าจะถูกดำเนินคดี จึงจำเป็นต้องจัดสรรทรัพยากรแก่หน่วยงานของรัฐโดยเฉพาะกรมป่าไม้เพื่อต่อสู้กับอาชญากรรมต่อสัตว์ป่าและป่าไม้<sup>18</sup> ยิ่งไปกว่านั้นกรอบกฎหมายที่ใช้บังคับสำหรับความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมต่อสัตว์ป่าและป่าไม้ต้องมีความเข้มแข็งโดยยึดหลักที่ได้ให้สัตยาบันแก่อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติอันเป็นสิ่งจำเป็นที่เจ้าหน้าที่ระดับสูงและสำนักงานอัยการสูงสุดต้องให้ความสำคัญในการเสนอกฎหมาย

<sup>16</sup> Ministry of Natural Resources and Environment, "Memo no.0904.303/64 on the Measures to Prevention and Solve the Problem of Corruption the Illegal Timber and Rosewood Trade," January 9, 2015. [In Thai]

<sup>17</sup> Center Crime Planning Division Office of the Commissioner General Royal Thai Police, "Memo no.007.23/2224 on the Plan to Preventing and Suppression the Illegal Timber and Deforestation," December 7, 2020. [In Thai]

<sup>18</sup> United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC), *Criminal Justice Response to Wildlife and Forest Crime in Myanmar: A Rapid Assessment* (Research Report) (USA: United Nation, 2015), 13.

ที่เน้นการให้ความช่วยเหลือและร่วมมือซึ่งกันและกันในเรื่องอาญาในภูมิภาคอาเซียน และกำหนดให้ความผิดค้าสัตว์ป่าและการค้าไม้โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายเป็นความผิดอาชญากรรมมูลฐาน และควรมีกฎโทษสนับสนุนการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในคดีเกี่ยวกับป่าไม้เพิ่มเติมดังต่อไปนี้

1) ปรับปรุงกรอบกฎหมายและระเบียบข้อบังคับให้เป็นไปตามพันธกรณีที่ได้ให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องหรือมาตรฐานระดับภูมิภาคเพื่อต่อสู้กับอาชญากรรมเกี่ยวกับสัตว์ป่าและป่าไม้

2) ทบทวนบทลงโทษที่กำหนดไว้สำหรับการค้าไม้ การค้าสัตว์ป่า และอาชญากรรมต่อสัตว์ป่าและป่าไม้รวมถึงบทลงโทษ เพื่อให้แน่ใจว่าบทลงโทษทางกฎหมายได้สะท้อนถึงความรุนแรงของอาชญากรรมและกฎหมายที่ใช้บังคับต้องมีความสอดคล้องกับมาตรฐานระดับภูมิภาคเป็นอย่างน้อยเพื่อหลีกเลี่ยงมิให้ประเทศเมียนมาเป็นที่ปลอดภัยสำหรับการค้าสัตว์ป่าและค้าไม้โดยผิดกฎหมาย

3) ส่งเสริมการควบคุมชายแดนและเพิ่มขีดความสามารถของความร่วมมือข้ามพรมแดนกับประเทศเพื่อนบ้านผ่านการสร้างเครือข่ายและประสานงานกับสำนักงานชายแดนที่มีอยู่

### 2.2.3 แนวทางปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมทางอาญาด้านป่าไม้ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

การประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐในลักษณะเครือข่ายความร่วมมือยังคงเป็นเป้าหมายของรัฐบาลของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (ซึ่งต่อไปนี้จะกล่าวถึงว่า สปป.ลาว) ในการป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดอาชญากรรมต่อสัตว์ป่าและป่าไม้ โดยจำเป็นต้องทบทวนบทบาทของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในกิจกรรมเกี่ยวกับป่าไม้และการทำหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมโดยเฉพาะการประสานงานและมุ่งเน้นการสืบสวนให้มากขึ้น การแบ่งปันข้อมูลและการจัดเก็บข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ การดำเนินการเชิงรุกโดยมีเป้าหมายเพื่อปราบปรามกลุ่มอาชญากรข้ามชาติที่ไม่เพียงมีเฉพาะในสปป.ลาวเท่านั้นแต่รวมถึงประเทศเพื่อนบ้านอีกหลายที่ประสบปัญหาคล้ายคลึงกัน<sup>19</sup> ประกอบกับมีกลไกสนับสนุนระบบยุติธรรมเพื่อสร้างการทำงานของหน่วยงานของรัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพดังนี้

1) ทบทวนกฎหมาย ข้อบังคับ และพระราชบัญญัติพิเศษที่มีอยู่เพื่อให้เกิดความชัดเจนเกี่ยวกับการจัดการพื้นที่สีเทาที่เกี่ยวกับความถูกต้องและการปฏิบัติตามกฎหมาย ระบุชนิดพันธุ์พืช พันธุ์ไม้ และสัตว์ป่าที่ควรได้รับการคุ้มครองเป็นกรณีพิเศษอย่างชัดเจน

2) จัดตั้งคณะทำงานด้านการสืบสวนสอบสวนความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมต่อสัตว์ป่าและป่าไม้โดยอาศัยความเชี่ยวชาญของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมดรวมทั้งสำนักงานอัยการ โดยมีวัตถุประสงค์ในการกำหนดเป้าหมายในการป้องกันและปราบปรามการค้าสัตว์ป่าและสัตว์ป่าที่ผิดกฎหมายในระดับสูงและในลักษณะที่มีความสำคัญเชิงสัญลักษณ์<sup>20</sup>

<sup>19</sup> World Wildlife Fund, "Development Agencies Advance Efforts to Tackle Wildlife Crime in Asia," September 28, 2021.

<sup>20</sup> Department of Forestry, "Forestry Strategy to the Year 2020 of the Lao PDR," June 12, 2005.

3) พิจารณาร่างกฎหมายพิเศษให้สอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติ การค้าสัตว์ป่าและการค้าไม้ที่ผิดกฎหมายตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาโดยเฉพาะอย่างยิ่งให้รวมการค้าสัตว์ป่าและค้าไม้ที่ผิดกฎหมายรวมอยู่ในขอบเขตของอาชญากรรมร้ายแรง

4) พัฒนาความร่วมมือด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเกี่ยวกับการค้าสัตว์ป่าและค้าไม้ที่ผิดกฎหมายในภูมิภาคให้มากขึ้นโดยคำนึงถึงการวางกรอบกฎหมายที่จะใช้สำหรับการสร้างความร่วมมือทางศาลข้ามพรมแดน จัดตั้งระบบข่าวกรองที่สามารถเข้าถึงและมีการปรับปรุงตลอดเวลาโดยหน่วยงานทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการตรวจหา สอบสวน และจับกุม การค้าไม้หรือสัตว์ป่าที่ผิดกฎหมาย

อย่างไรก็ตาม ในการคุ้มครองป่าข้ามพรมแดนนั้นนอกจากมีการปรับปรุงการบังคับใช้กฎหมายภายในประเทศแล้วยังจำเป็นต้องสร้างความร่วมมือในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาระหว่างประเทศเพื่อป้องกันและปราบปรามขบวนการอาชญากรรมต่อสัตว์ป่าและป่าไม้อันจะนำไปสู่การคุ้มครองป่าข้ามพรมแดนของทั้งสามประเทศ

### 2.3 แนวทางสร้างความร่วมมือในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่อการคุ้มครองป่าข้ามพรมแดนของประเทศไทย ประเทศเมียนมา และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ปัจจุบันยังไม่มียุติธรรม สนธิสัญญาระดับภูมิภาค หรือข้อตกลงระหว่างประเทศที่กำหนดเรื่องการคุ้มครองป่าข้ามพรมแดนไว้เป็นการเฉพาะ แต่การไม่มีข้อตกลงระหว่างประเทศดังกล่าวไม่ได้กีดกันความเป็นไปได้ที่รัฐจะให้ความร่วมมือทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการในการสืบสวน สอบสวน และดำเนินคดีอาญาเกี่ยวกับอาชญากรรมต่อสัตว์ป่าและป่าไม้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อแต่ละประเทศต่างมีบทบัญญัติที่คล้ายคลึงกันในการสืบสวนและเมืองครที่ทำหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมที่คล้ายคลึงกันย่อมทำให้ความร่วมมือในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ทั้งนี้ต้องสร้างบรรทัดฐานของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาอาชญากรรมต่อการค้าสัตว์ป่าและการค้าไม้ เช่น กฎหมายอาญา กฎหมายป่าไม้ กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน กฎหมายการต่อต้านการทุจริต ตลอดจนบัญญัติอื่น ๆ เช่น กฎหมายศุลกากร ระเบียบต่าง ๆ ของประเทศไทย ประเทศเมียนมา และ สปป.ลาว ให้อยู่ในกรอบมาตรการของกฎหมายเดียวกันอย่างเพียงพอ เพื่อลดแรงจูงใจมิให้มีการกระทำผิดในประเทศสมาชิกอาเซียนประเทศอื่นซึ่งไม่มีกระบวนการสอบสวนและการดำเนินคดี หรือมีกระบวนการดังกล่าวแต่มีบทลงโทษที่ต่ำมาก

ดังนั้นจึงควรสร้างความตกลงร่วมกันเกี่ยวกับความผิดอาชญากรรมต่อการค้าสัตว์ป่าและการค้าไม้ ตลอดจนมาตรการลงโทษให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน (1) และ สร้างความช่วยเหลือร่วมกันในเรื่องอาชญากรรมต่อสัตว์ป่าและป่าไม้ของทั้งสามประเทศ (2)

#### 2.3.1 การสร้างความตกลงเกี่ยวกับการกำหนดโทษร่วมกัน

ความท้าทายของการสร้างจุดยืนของกฎหมายร่วมกันของทั้งสามประเทศในการต่อต้านอาชญากรรมต่อสัตว์ป่าและป่าไม้ที่จะส่งผลต่อการคุ้มครองป่าข้ามพรมแดนในอนาคต คือบางประเทศมีกฎหมายกำหนดบทลงโทษทางอาญาแต่บางประเทศไม่ได้มีกฎหมายกำหนดโทษทางอาญาไว้ ตัวอย่างเช่น ความผิดที่ต้องรับโทษทางอาญาตามกฎหมายภายในของทั้งสามประเทศ ได้แก่ การกระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับการลักลอบค้าสัตว์ป่ารวมถึงพืชและอนุพันธ์ของสัตว์ป่าที่มีรายชื่ออยู่ในอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์



ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (CITES) โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย<sup>21</sup> ซึ่งเป็นความผิดที่ต้องรับโทษทางอาญาเช่นเดียวกันก็สามารถขอความร่วมมือระหว่างประเทศในการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องอาญาเพื่อประโยชน์แห่งการสืบสวน ฟ้องร้อง หรือลงโทษผู้กระทำความผิดได้ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในสนธิสัญญาว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องอาญาในภูมิภาคอาเซียนที่ยึดหลักว่าพฤติการณ์นั้นต้องเป็นความผิดสองรัฐในทำนองเดียวกัน<sup>22</sup> ประกอบกับหลักความรับผิดของรัฐ (Double Criminality) ซึ่งมีหลักการว่าความร่วมมือระหว่างประเทศในทางอาญาจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อการกระทำความผิดมูลฐานที่ร้องขอความช่วยเหลือนั้นเป็นความผิดตามกฎหมายในประเทศผู้รับคำร้องขอด้วย

ส่วนความผิดที่กฎหมายภายในของแต่ละประเทศบัญญัติการกำหนดโทษไว้ต่างกัน ได้แก่ การกำหนดให้การค้าสัตว์ป่าเป็นอาชญากรรมร้ายแรงซึ่งมีโทษจำคุกสูงสุดสี่ปีหรือมากกว่านั้น ซึ่งประเทศไทยมีกฎหมายภายในกำหนดไว้แล้ว แต่ประเทศเมียนมา และสปป.ลาวไม่ได้กำหนดโทษให้การค้าสัตว์ป่าเป็นอาชญากรรมร้ายแรง<sup>23</sup> การค้าสัตว์ป่าที่มีไซส์ตัวพื้นเมืองแต่ได้รับการคุ้มครองภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศซึ่งต้องปฏิบัติตามอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (CITES) ที่มีกฎหมายภายในรับรองได้แก่ ประเทศไทยและสปป.ลาว ยกเว้นประเทศเมียนมา ดังนั้นหากแต่ละประเทศต่างมีการกำหนดโทษร้ายแรงไม่เท่ากันก็อาจเป็นประเด็นที่จะพิจารณาปฏิเสธไม่ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องอาญาได้ ดังเช่นกรณีออสเตรเลียเคยปฏิเสธไม่ให้ความร่วมมือกับประเทศไทยในความผิดที่ประเทศไทยยังมีการกำหนดโทษประหารแต่ในออสเตรเลียไม่ได้มีโทษประหาร ทำให้การกำหนดโทษประหารชีวิตตามกฎหมายไทยก็อาจเป็นอุปสรรคในการร้องขอรับความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทางคดีอาญาได้<sup>24</sup> ในกรณีนี้ก็เช่นเดียวกัน

### 2.3.2 การสร้างความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องอาญา

ภายใต้สนธิสัญญาว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องอาญา (Treaty on Mutual Legal Assistance in Criminal Matters: MLAT) ที่ประเทศไทยได้ลงนามเช่นเดียวกับประเทศเมียนมา และสปป.ลาว<sup>25</sup> ในความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องอาญา โดยขอบเขตความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องอาญา คือ รัฐภาคีจะต้องปฏิบัติตามสนธิสัญญานี้และอยู่ภายใต้กฎหมายภายในประเทศของตน และให้มาตรการช่วยเหลือทางกฎหมายซึ่งกันและกันในเรื่องอาญาด้วยมาตรการที่กว้างขวางที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ได้แก่ การสอบสวน การดำเนินคดี และผลของกระบวนการ ซึ่งความช่วยเหลือซึ่งกันและกันที่จะดำเนินการตามสนธิสัญญานี้อาจรวมถึงการสืบพยานหลักฐานหรือการสอบปากคำจากบุคคลโดยสมัครใจ การจัดเตรียมบุคคล

<sup>21</sup> UNODC and Freeland, “Legal Framework to Address Wildlife and Timber Trafficking in the ASEAN Region: A Rapid Assessment,” January 1, 2015.

<sup>22</sup> The Treaty on Mutual Legal Assistance in Criminal Matters among Like-Minded ASEAN Member Countries, Article 3.

<sup>23</sup> Ibid.

<sup>24</sup> Pongkultron Rojvirut, Weerapon Kulbudh and Chavanut Jankam, “Problems and Restrictions in the Mutual Legal Assistance among ASEAN Countries,” *Journal of Thai Justice System* 11, no. 3 (October-December 2018): 113-133. [In Thai]

<sup>25</sup> Association of Southeast Asian Nations, “Treaty on Mutual Legal Assistance in Criminal Matters (MLAT),” last modified November 19, 2019, accessed August 12, 2021, <http://www.agreement.asean.org/media/download/20160901074559.pdf/>

เพื่อเป็นพยานหรือให้ความช่วยเหลือในเรื่องอาญา การให้บริการเอกสารทางศาล การดำเนินการค้นหาและยึด การตรวจสอบวัตถุและสถานที่ การระบุหรือติดตามทรัพย์สินหรืออายัดทรัพย์สินอันเนื่องมาจากการกระทำความผิด การระบุตำแหน่ง การระบุพยานและผู้ต้องสงสัย และการจัดหาความช่วยเหลืออื่น ๆ ตามที่อาจตกลงกันได้และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสนธิสัญญานี้และกฎหมายของภาคีที่ได้รับการร้องขอ<sup>26</sup> นอกจากนี้การเจรจาตกลงกันระหว่างตัวแทนของรัฐกับรัฐในลักษณะของข้อตกลงระดับทวิภาคีก็เป็นอีกหนึ่งรูปแบบเพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการติดตาม ป้องกันปราบปรามและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมต่อสัตว์ป่าและป่าไม้โดยประสานความร่วมมือโดยตรงกันระดับประเทศผ่านช่องทางทางการทูตหรือองค์กรผู้ประสานงานกลางและกระทรวงต่างประเทศของแต่ละประเทศเพื่ออำนวยความสะดวกในการดำเนินการ

### 3. สรุปผล และข้อเสนอแนะ

#### 3.1 สรุปผล

ความสำคัญของการคุ้มครองป่าข้ามพรมแดนเป็นการคุ้มครองพื้นที่ป่าที่มีอาณาเขตครอบคลุมและเชื่อมโยงกันในพื้นที่หลายประเทศ จึงต้องอาศัยความร่วมมือในการคุ้มครองป่าข้ามพรมแดนร่วมกัน ในฐานะของการใช้ทรัพยากรร่วม แม้ว่าไม่มีข้อตกลงระหว่างประเทศในเรื่องการคุ้มครองป่าข้ามพรมแดนไว้โดยเฉพาะ แต่ก็ไม่ได้เป็นอุปสรรคที่จะกีดกันโอกาสในการสร้างความร่วมมือซึ่งกันและกันทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการในการสืบสวน สอบสวน และดำเนินคดีอาญาเกี่ยวกับอาชญากรรมต่อสัตว์ป่าและป่าไม้ซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อการคุ้มครองป่าข้ามพรมแดน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อรัฐบาลของแต่ละประเทศต่างมีกฎหมายและเมืองคอร์ดที่ทำหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมที่คล้ายคลึงกันย่อมทำให้ความร่วมมือในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสามารถทำได้มากขึ้น แต่ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการสร้างกรอบการกำหนดโทษทางอาญาในความผิดอาชญากรรมต่อสัตว์ป่าและป่าไม้ให้เป็นความผิดอาญาร้ายแรงร่วมกันภายใต้กรอบอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (CITES) เพื่อให้กฎหมายและการกำหนดโทษให้ไปในทิศทางเดียวกัน อันจะนำไปสู่การสร้างความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องอาญาของประเทศไทย ประเทศเมียนมา และ สปป.ลาว ดังนั้นเมื่อพันธกรณีระหว่างประเทศประกอบกับบทบัญญัติของกฎหมายของแต่ละประเทศอยู่กรอบเดียวกันก็จะทำให้มีโครงสร้างทางกฎหมายที่เพียงพอสำหรับความร่วมมืออย่างกว้างขวางในการบังคับใช้กฎหมายและการพิจารณาคดีที่จะก่อให้เกิดความร่วมมือในการคุ้มครองป่าข้ามพรมแดนของทั้งสามประเทศ

#### 3.2 ข้อเสนอแนะ

3.2.1 เห็นควรปรับปรุงกฎหมายและระเบียบข้อบังคับภายในของทั้งสามประเทศให้เป็นไปตามพันธกรณีที่ได้ให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาระหว่างประเทศ หรือมาตรฐานระดับภูมิภาคเพื่อต่อสู้กับอาชญากรรมเกี่ยวกับสัตว์ป่าและป่าไม้โดยอาศัยอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (CITES) เป็นหลักในการวางกรอบกฎหมายและการกำหนดโทษให้ไปในทิศทางเดียวกัน

<sup>26</sup> Treaty on Mutual Legal Assistance in Criminal Matters, Article 1.

3.2.2 เห็นควรสร้างบรรทัดฐานของกฎหมายในการลักลอบตัดไม้ การค้าไม้โดยผิดกฎหมาย และการค้าสัตว์ป่าของประเทศไทย ประเทศเมียนมา และ สปป.ลาว ให้เป็นความผิดมูลฐานของอาชญากรรมต่อสัตว์ป่าและป่าไม้อันจะกระทำความผิดที่ประเทศใดย่อมเป็นความผิดและต้องรับโทษในอัตราโทษเช่นเดียวกัน

3.2.3 เห็นควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมต่อสัตว์ป่าและป่าไม้ในพื้นที่ป่าข้ามพรมแดนของทั้งสามประเทศ

## References

- Association of Southeast Asian Nations. “Treaty on Mutual Legal Assistance in Criminal Matters (MLAT).” Last modified November 19, 2019. Accessed August 12, 2021. <http://www.agreement.asean.org/media/download/20160901074559.pdf/>
- Assawin Pinitwong. “Illegally Cut Teak Seizes in Mae Sot.” General Column, *Bangkok Post*, May 20, 2020. Accessed August 12, 2021. <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/1921308/illegally-cut-teak-seized-in-mae-sot/> [In Thai]
- Center Crime Planning Division Office of the Commissioner General Royal Thai Police. “Memo no.007.23/2224 on the Plan to Preventing and Suppression the Illegal Timber and Deforestation.” December 7, 2020. [In Thai]
- Department of Forest Inspection. “The Forest Resources Inspection Strategy Action Plan.” February 18, 2013.
- Department of Forestry. “Forestry Strategy to the Year 2020 of the Lao PDR.” June 12, 2005.
- Grant, Pink, and Rob White. “Environmental Crime and Collaborative State Intervention.” Last modified January 23, 2016. Accessed August 12, 2021. <https://www.link.springer.com/book/10.1007/978-1-137-56257-9/>
- Ministry of Natural Resources and Environment. “Memo no.0904.303/64 on the Measures to Prevention and Solve the Problem of Corruption the Illegal Timber and Rosewood Trade.” January 9, 2015. [In Thai]
- Ostrom, Elinor. *Governing the Common: The Evolution of Institutions for Collective Action*. Cambridge: Cambridge University Press, 1999.
- Piyarat Chongcharoen. “Arrested Karen Hunter is Not KNU Soldier.” General Column, *Bangkok Post*, May 24, 2019. Accessed August 12, 2021. <https://www.bangkokpost.com/thailand/general/1683324/arrested-karen-hunter-is-not-knu-soldier/> [In Thai]
- Pongkultron Rochvirut, Weerapon Kulbudh, and Chavanut Jankarn. “Problems and Restrictions in the Mutual Legal Assistance among ASEAN Countries.” *Journal of Thai Justice System* 11, no. 3 (October-December 2018): 113-133. [In Thai]
- Prem, Mahadeven. *Myanmar’s Illicit Timber* (Research Report). Nay Pyi Taw: Against Transnational Organized Crime, 2021.

- 
- Ullenberg, Alfons. “Evaluating Cross-Border Natural Resource Management Project.” Last modified January 17, 2018. Accessed May 17, 2021. <https://www.edoc.hu-berlin.de/bitstream/handle/18452/3858/259.pdf?sequence=1/>
- United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). “Criminal Justice Response to Wildlife and Forest Crime in Myanmar.” Last modified January 12, 2015. Accessed August 12, 2021. [https://www.unodc.org/documents/southeastasiaandpacific/Publications/wildlife/Myanmar\\_Illicit\\_Timber\\_Trade\\_Report\\_15.pdf/](https://www.unodc.org/documents/southeastasiaandpacific/Publications/wildlife/Myanmar_Illicit_Timber_Trade_Report_15.pdf/)
- United Nations Office on Drug and Crime (UNODC). *Criminal Justice Response to Wildlife and Forest Crime in Lao PDR* (Report Research). USA: United Nations Office on Drug and Crime, 2014.
- UNODC and Freeland. “Legal Framework to Address Wildlife and Timber Trafficking in the ASEAN Region: A Rapid Assessment.” January 1, 2015.
- World Wildlife Found. “Development Agencies Advance Efforts to Tackle Wildlife Crime in Asia.” Last modified September 28, 2021. Accessed December 3, 2021. [https://www.greatermekong.panda.org/challenges\\_in\\_the\\_greater\\_mekong/illegal\\_wildlife\\_trade2/?uNewsID=370198/](https://www.greatermekong.panda.org/challenges_in_the_greater_mekong/illegal_wildlife_trade2/?uNewsID=370198/)